

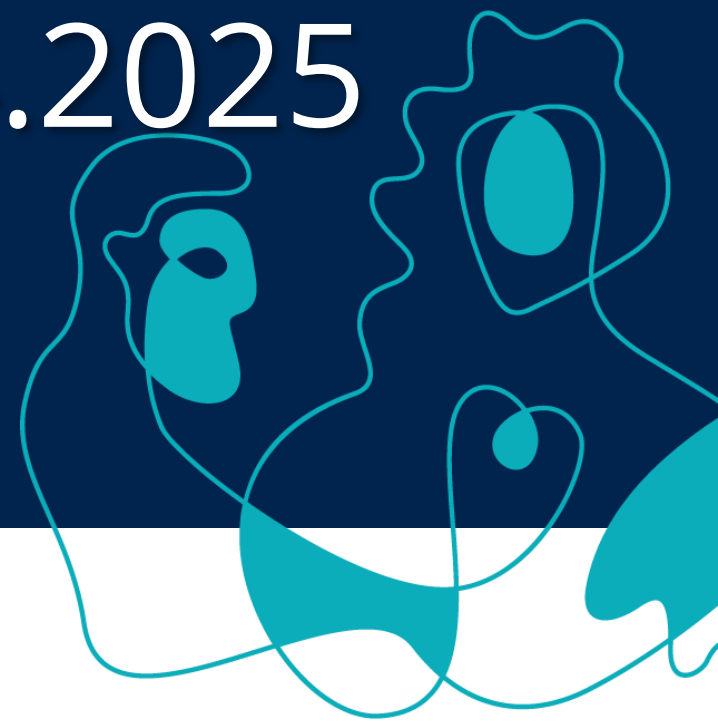
Tilsynsforummøte 08.04.2025

Samordningsstaben

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Dagsorden:

- Velkommen og kort informasjon om situasjonen i embetet

Generelle orienteringer om

- Statsforvalterens årsrapport for 2024 om tilsynssamordning
- Forventningsbrev til kommunene for 2025
- Nøkkeltallsheftet for foreløpige kostra-tall for 2024
- Den økonomiske situasjonen i våre kommuner
- Informasjon om ROBEK-regler

Tilsynssamordning

- Hva er planlagt hittil, tilsynsbelastning, påminnelser m.m.
- Behov for videreutvikling av tilsynskalenderen?

Runden rundt

- Hva er nytt siden sist?
- Spørsmål, refleksjoner og ønsker til neste møte?

Generelle orienteringer

Årsrapport for 2024 om tilsynssamordning

- Prioritert oppgave hos oss med dedikerte ressurser i fagavdelingene
- Satte ny rekord i antall gjennomførte tilsyn med kommuner, bydeler og fylkeskommuner
- Aktiv brukere av tilsynskalender og løpende tilsynssamordning
- Informasjon- og erfaringsutveksling med mange aktører
- Leder nasjonalt nettverk som samordnere

Årsrapport for 2024 om tilsynssamordning forts.

Adresserte utfordringer

- Frister for tilsynssamordning
 - Hovedfristen 1. desember
 - Kvartalsvise frister
- Videreutvikling av tilsynskalenderen med prioriterte ressurser i STAF
 - Drift og nyutvikling

[Lenke: Årsrapport for Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus](#)

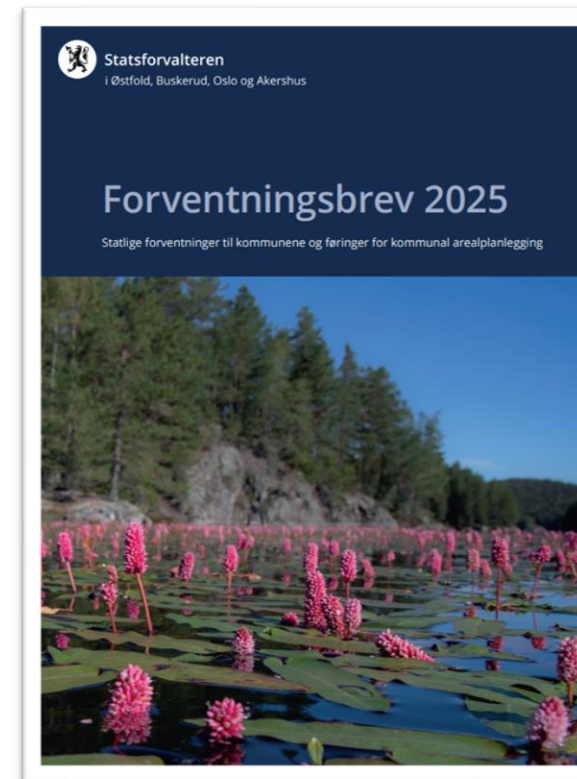

Forventningsbrev til kommunene for 2025

Et forventningsbrev er et dokument som formidler sentrale forventninger og oppdrag fra nasjonale myndigheter til kommunene. Det er skrevet til både politikere og administrasjonen i kommunen, samt utvalg og andre relevante aktører.

Hovedformålet med forventningsbrevet er å skape et godt grunnlag for samarbeid og dialog gjennom året.

[Lenke: forventningsbrev-2025.pdf](#)

Innhold

Innledning	4
Kommuneøkonomi	5
Strammere økonomiske rammer	5
Kommuneøkonomien i regionen	6
Helse og omsorgstjenester	7
Demografiske endringer gir utfordringer	7
Forebygge og redusere behovet for helsetjenester	7
Pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring	8
Barn og unge	9
Utsatte barn og familier – et felles ansvar	9
Innsatsområder for kommunenes forebyggende arbeid	9
Nasjonal satsning på ledelse og styring i barnevernet	10
Verge eller representant for mindreårige	12
Barnehage og grunnopplæringen	12
Barnehage	13
Skole	13
Sosiale tjenester	16
Klimaomstilling	18
Natur, miljø og landbruk	19
Naturmangfold må ivaretas	19
Avløp	20
Bærekraftig matproduksjon	20
Samfunnssikkerhet og beredskap	22
Egenberedskap	22
Helseberedskap	23
Andre forhold	24
Kommunal arealplanlegging	25
Nasjonale forventninger	26
Et mer bærekraftig samfunn	26
Klima og energi	27
Arealbruk og mobilitet	27
Folkehelse og boligsosiale hensyn	28
Samfunnssikkerhet	30
Klimatilpasning og naturbaserte løsninger	31
Avløp må hensyntas i arealplanene	31
Jordvern og økt matproduksjon	33
Vannmiljø, strandsone og vassdrag	34
Naturmangfold og sammenhengende blågrønne strukturer	35
Fjellområder	36
Masseforvaltning	37
Gravplasser	38
Kvalitet i arealplanene	39
Digitalisering og effektivisering	39
Samordning og interesseavveining	39
Statsforvalterens rolle	40

Utvalgte økonomiske nøkkeltall basert
på foreløpige KOSTRA-tall for 2024

Nøkkeltallsheftet over foreløpige kostra-tall 2024

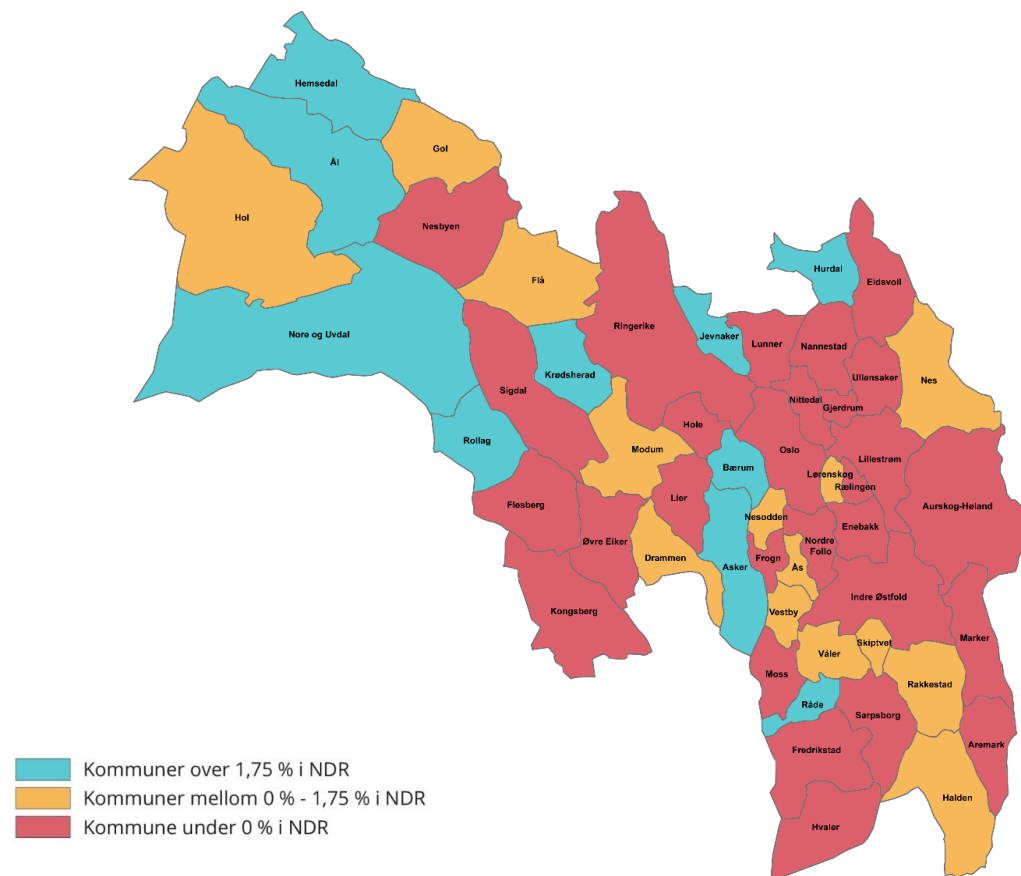
Vi presenterer noen utvalgte økonomiske nøkkeltall basert på foreløpige KOSTRA-tall for kommunene i våre fylker.

I år har vi også inkludert informasjon om kommunenes driftsinntekter og prioritering av ressursbruk per innbygger på utvalgte tjenesteområder for regnskapsåret 2024.

[Lenke: nokkeltallsheftet---ureviderte-kostra-tall.pdf](#)

Netto driftsresultat 2024

- 28 kommuner med negative resultater.
- 14 kommuner med positive, men resultater under anbefalt nivå.
- 10 kommuner over anbefalt nivå.

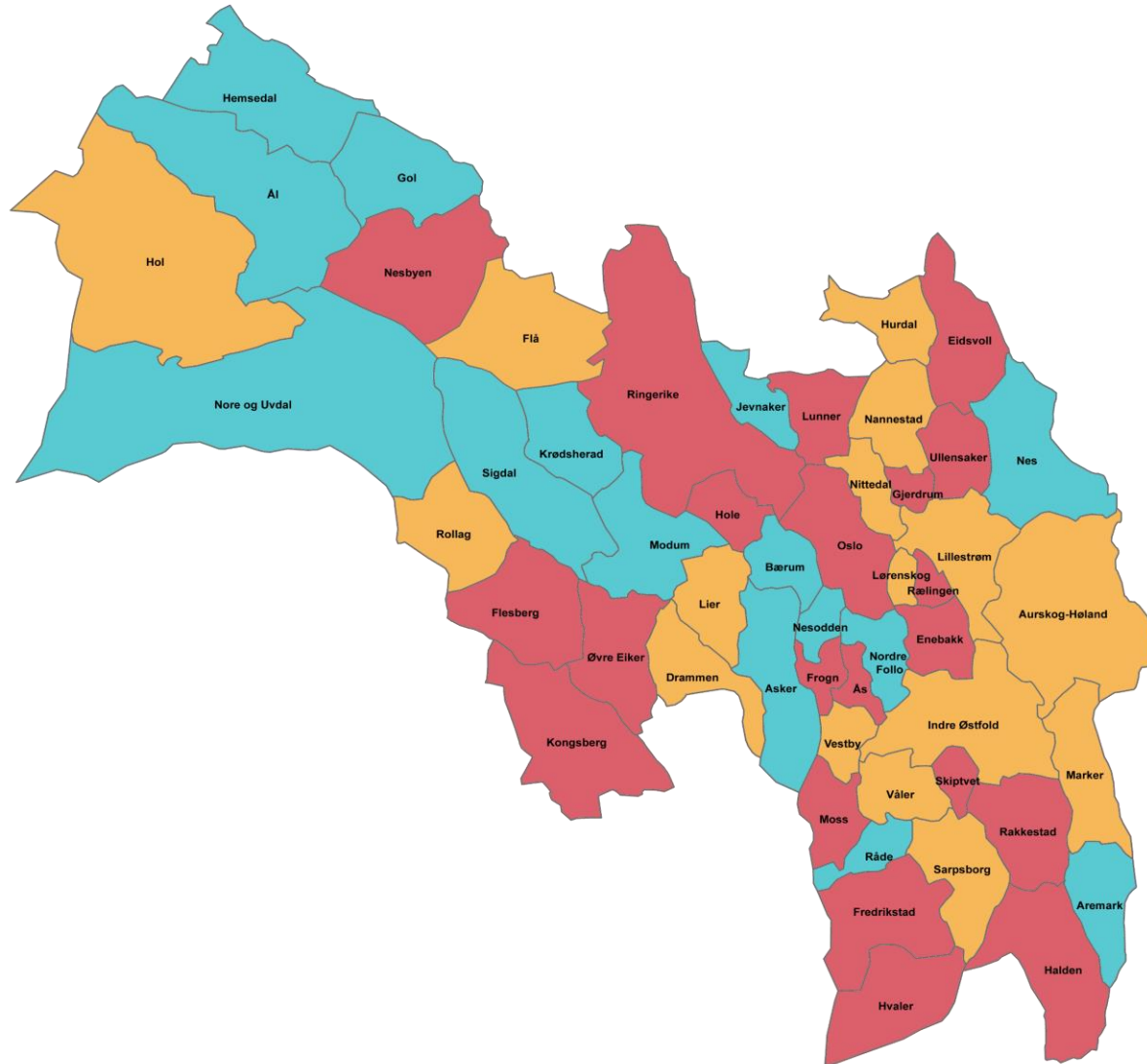
Netto driftsresultat 2024 forts.

Noen konkrete eksempler på kommuner med negativt netto driftsresultat

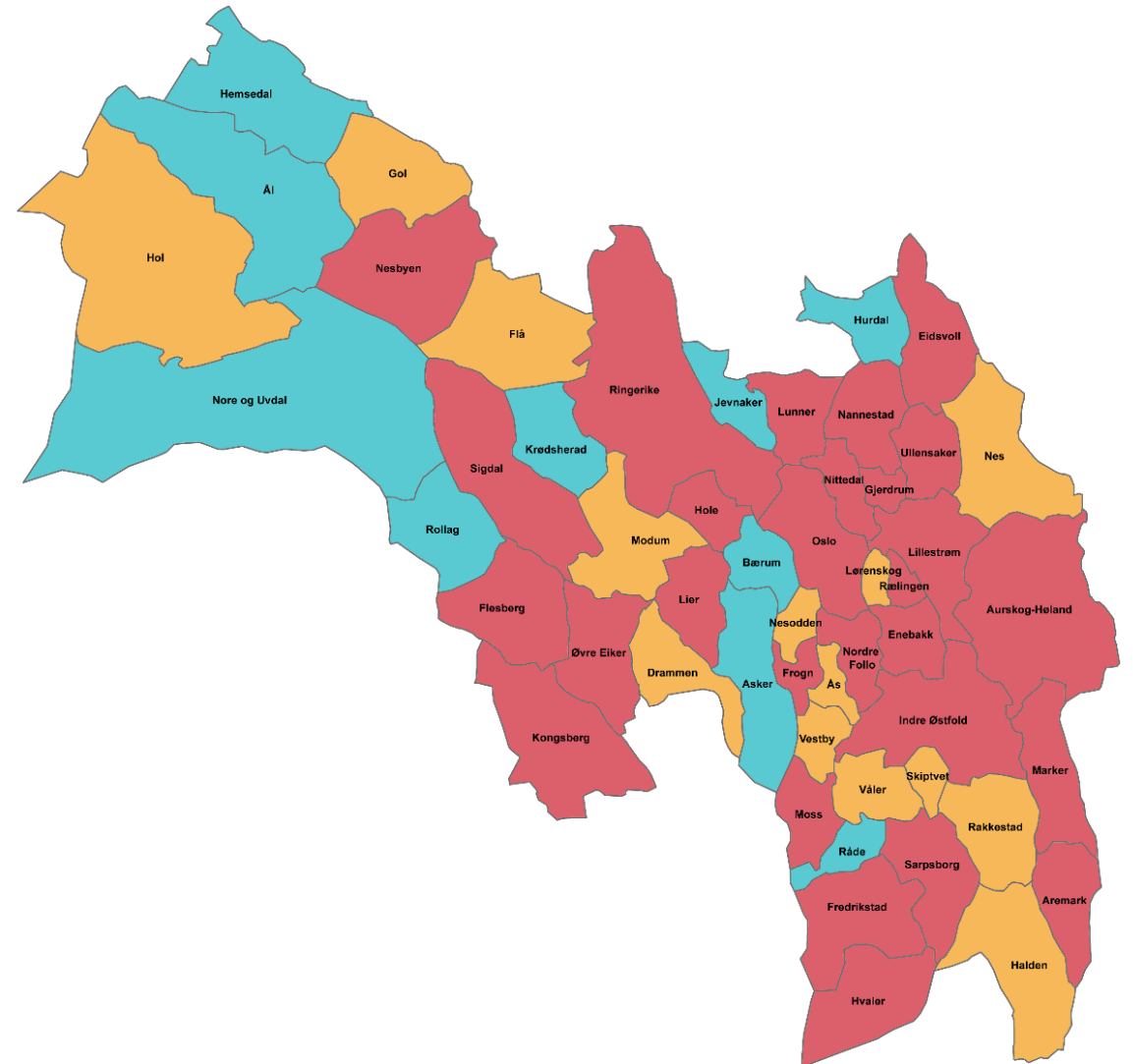
Kommune	I 1000-kroner	I % av driftsinntekter
Oslo	-795 228	-0,9%
Lillestrøm	-336 725	-3,9%
Kongsberg	-109 665	-3,8%
Ullensaker	-96 768	-2,2%
Ringerike	-92 993	-3,0%
Moss	-92 388	-1,7%

Endelige KOSTRA-tall for 2023

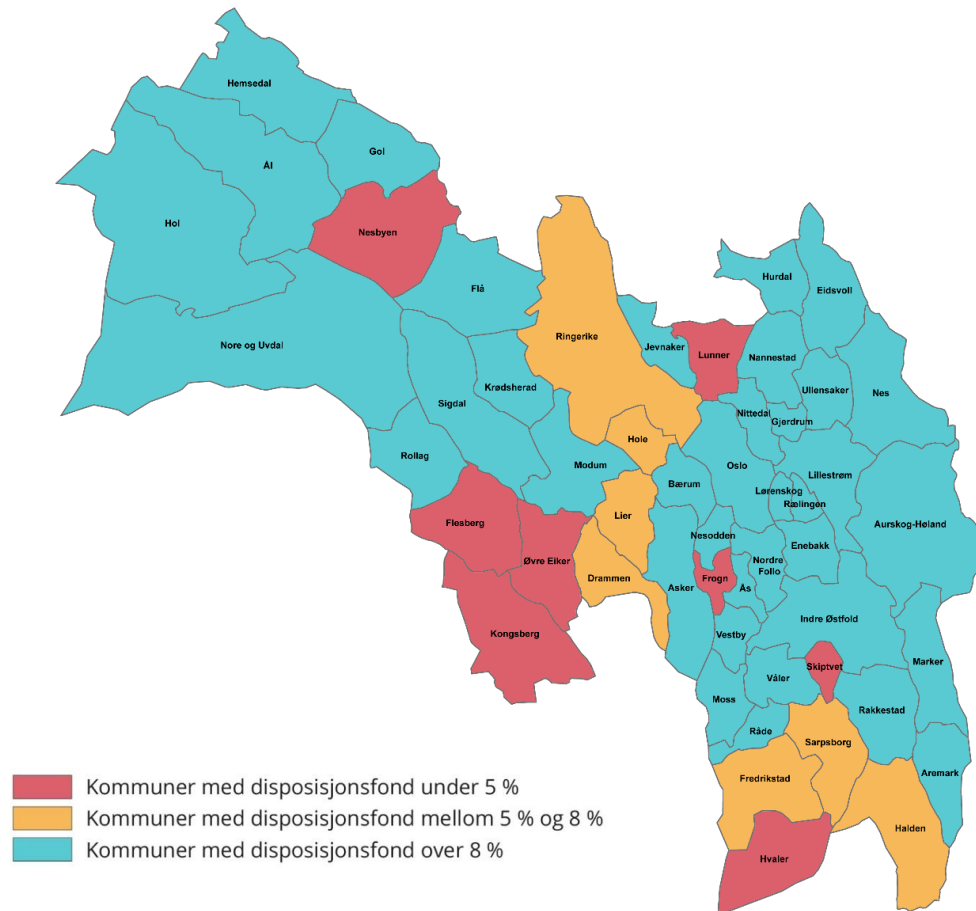

Foreløpige KOSTRA-tall for 2024

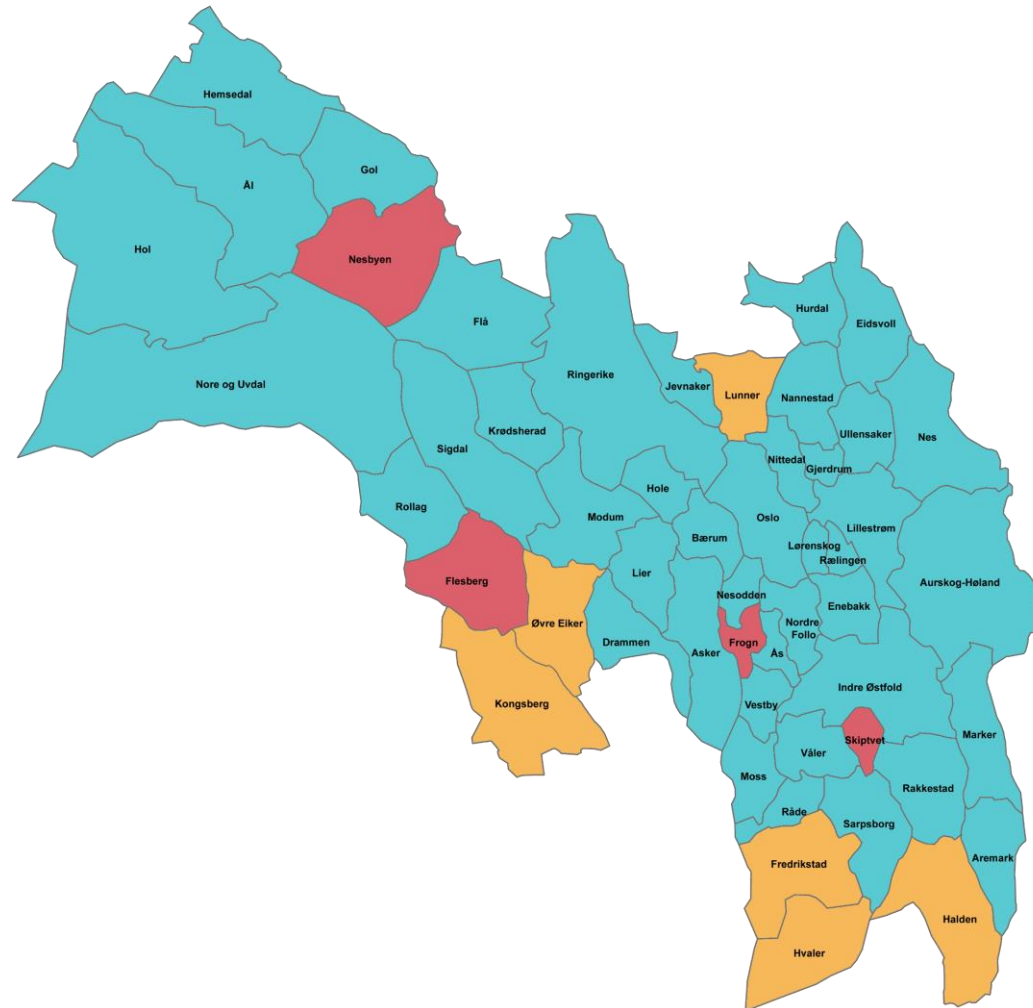
Disposisjonsfond 2024

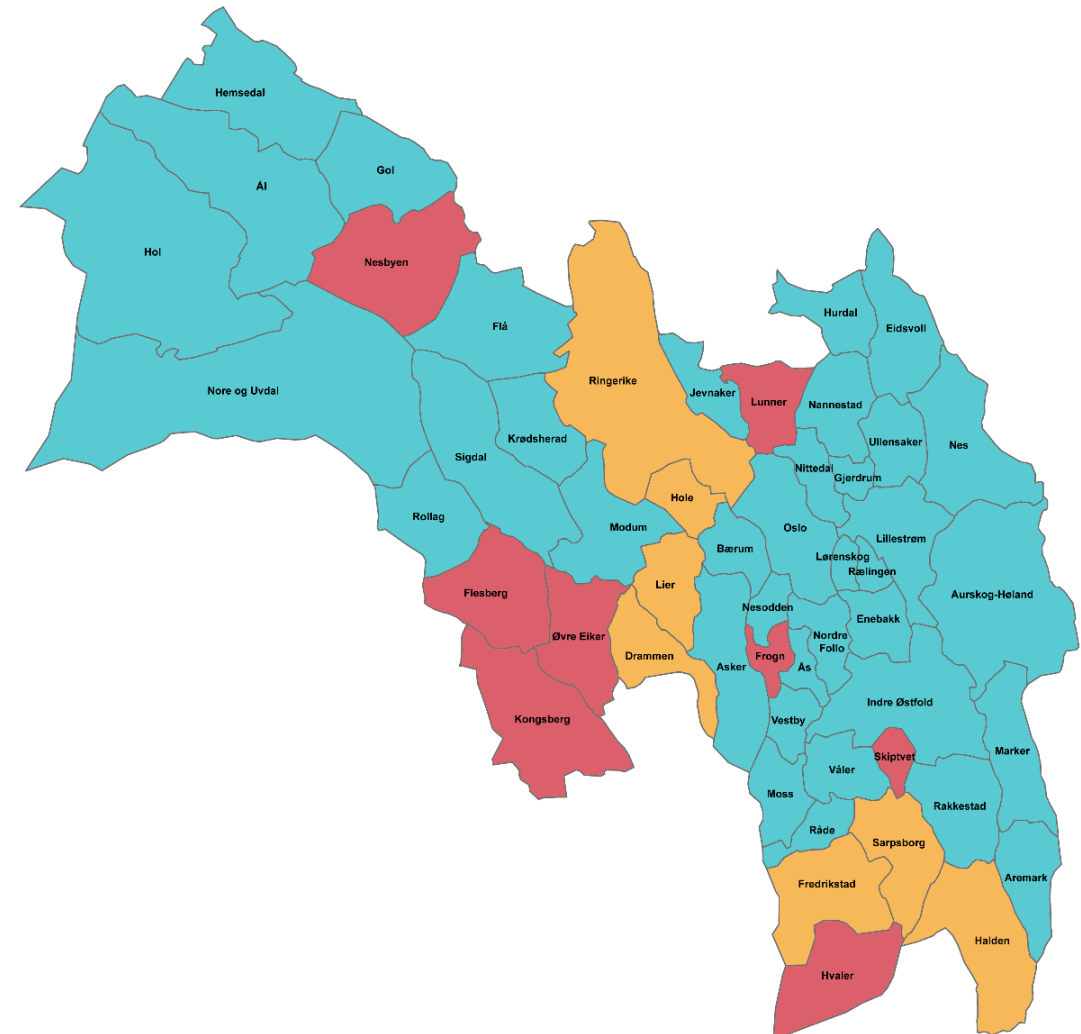
- 8 kommuner har svært lave disposisjonsfond.
- 7 kommuner har lave disposisjonsfond.
- 37 kommuner har «høye nok» disposisjonsfond, men dette kan endres raskt.

Endelige KOSTRA-tall for 2023

Foreløpige KOSTRA-tall for 2024

Netto lånegjeld 2024

- 31 kommuner har økt sin lånegjeld fra 2023-2024.
- 21 kommuner har redusert sin lånegjeld fra 2023-2024.
- Gjennomsnittet for de tre fylkene er:
 - Østfold 90,3 prosent
 - Akershus 106,5 prosent
 - Buskerud 88,7 prosent.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)			
Kommune	2023	2024	Endring i prosent
Oslo	66,0	79,3	13,3
Halden	132,5	125,2	-7,3
Moss	83,1	66,2	-16,9
Sarpsborg	78,5	81,8	3,3
Fredrikstad	96,6	105,1	8,5
Hvaler	125,9	119,9	-6,0
Råde	79,2	69,0	-10,2
Våler (Viken)	63,0	98,8	35,8
Skiptvet	66,1		
Indre Østfold	78,1	85,4	7,3
Rakkestad	90,4	85,8	-4,6
Marker	73,7	80,8	7,1
Aremark	85,7	100,6	14,9
Bærum	81,6	83,7	2,1
Asker	97,4	100,9	3,5
Lillestrøm	99,8	103,3	3,5
Nordre Follo	109,2	115,8	6,6
Ullensaker	130,5	127,6	-2,9
Nesodden	82,6	81,6	-1,0
Frogn	130,6	125,0	-5,6
Vestby	143,9	129,2	-14,7
Ås	113,0	104,7	-8,3
Enebakk	90,4	84,2	-6,2
Lørenskog	161,5	158,0	-3,5
Rælingen	143,0	136,5	-6,5
Aurskog-Høland	81,8	89,3	7,5
Nes	62,7	133,1	70,4
Gjerdrum	78,4	78,5	0,1

Nittedal	96,8	99,7	2,9
Lunner	102,1	98,9	-3,2
Jevnaker	72,6	68,4	-4,2
Nannestad	111,7	108,9	-2,8
Eidsvoll	100,2	105,2	5,0
Hurdal	89,6	93,8	4,2
Drammen	101,0	102,1	1,1
Kongsberg	86,3	88,7	2,4
Ringerike	105,9	104,9	-1,0
Hole	54,7	63,7	9,0
Lier	88,7	95,9	7,2
Øvre Eiker	95,1	110,1	15,0
Modum	45,7	42,2	-3,5
Krødsherad	75,0	81,4	6,4
Flå	65,8	77,3	11,5
Nesbyen	104,3	118,8	14,5
Gol	51,9	58,8	6,9
Hemsedal	67,0	78,8	11,8
Ål	29,4	33,7	4,3
Hol	44,0	48,4	4,4
Sigdal	54,6	57,2	2,6
Flesberg	100,7	90,9	-9,8
Rollag	38,5	36,9	-1,6
Nore og Uvdal	41,3	41,0	-0,3

Foto : Pixabay

Kommuner med bekymringsfull økonomisk utvikling

Kommuner med lav eller negativ netto driftsresultat, lave disposisjonsfond og høy gjeld:

- Hvaler
- Øvre Eiker
- Kongsberg
- Skiptvet
- Frogn
- Lunner
- Ringerike
-

Den økonomiske situasjonen i våre kommuner

I tillegg til at mange kommuner opplever utfordrende økonomisk utvikling, er kommunene Flesberg og Nesbyen fortsatt på ROBEK-listen.

Moss har imidlertid blitt meldt ut av ROBEK.

Noen av årsakene til de økonomiske utfordringene

Flere faktorer som påvirker og vil påvirke

- Skattesvikt
- Økte kostnader (høy prisvekst, økt rente, utg.vekst i tjenester, pensjon m.m)
- Demografiske endringer (både antall innbyggere og befolkningssammensetning)
- Investeringer i forebyggende klimatilpasningstiltak
- Flyktninger
- Nytt inntektssystem med sterke utjevning mellom kommuner
- ...
- Innbyggernes forventninger

➤ Kommuner i økonomisk ubalanse får det enda tøffere!

*Vår samlede vurdering av utviklingen i
kommuneøkonomien, er at den er bekymringsfull.*

*Det er viktig at økonomistyring og kontroll med
økonomien prioriteres.*

Foto: Pixabay

Regjeringens økonomiske bidrag i en krevende tid

Kommunene har fått drahjelp fra Regjeringen gjennom en tilleggsbevilgning på 5 mrd. kroner til kommunene og fylkeskommunene i både 2024 og 2025, ref. [Prop. 1 S Tillegg 1 \(2024–2025\) - regjeringen.no](#)

- 4,3 mrd. kroner til kommunene
- 0,7 mrd. kroner til fylkeskommunene

«Det er kommunane og fylkeskommunane sitt ansvar å tilpasse utgifter til inntekter gjennom å omstille og effektivisere for at drifta skal bli berekraftig over tid...»

Den økonomiske situasjonen fra 2024 tar kommunene med seg inn i 2025

Vår årsbudsjett- og økonomiplan gjennomgang for kommunene ekskl. Oslo for perioden 2025-2028 viser at:

Drift

- **Negativt netto driftsresultat:** For 11 kommuner vil netto driftsresultat være negativt det første året. Kommunene vil altså bruke mer penger enn det de har.
- **Langvarige negative resultater:** Seks av disse kommunene vil ha negative resultater i tre eller fire år i økonomiplanperioden. Dette antyder at de økonomiske utfordringene er vedvarende, og at det er behov for større strukturelle tiltak.
- **Økte lånekostnader:** Både renteutgiftene og avdragene på lån øker sammenlignet med fjoråret. Kan ha sammenheng med tidligere høyere låneopptak, endringer i rentenivået, eller ønske om raskere nedbetaling.

Den økonomiske situasjonen fra 2024 tar kommunene med seg inn i 2025 forts.

Investering

- **Reduserte investeringer i varige driftsmidler:** Investeringene i varige driftsmidler går ned sammenlignet med fjoråret. For noen handler det sannsynligvis om å redusere utgifter, eller at flere har fullført store prosjekter.
- **Mindre bruk av lån:** Bruken av lån går også ned sammenlignet med fjoråret. Bevisst strategi for å redusere gjeldsbyrden og ta hensyn til usikkerheten i renteutviklingen.

Oppsummert:

Samlet sett viser dette at flere kommuner står overfor økonomiske utfordringer med negative driftsresultater og økte lånekostnader, som vil tære på kommunenes sparepenger. Videre ser vi at den økonomiske usikkerheten er så stor at den fører til at kommunene reduserer fremtidige investeringer og låneopptak. Dette kan både være et positivt og negativt tiltak.

Kommunenes utfordringer har betydning for statlig tilsyn

Lett å sette spørsmål ved om tilsyn er det rette virkemiddelet, for at tilsyn er

- Tid- og ressurskrevende prosess
- Risikobasert tilnærming med stor sannsynlighet for funn
- Kan gripe inn i kommunenes prioriteringer

Opplevelsen av tilsyn kan bli bedre gjennom

- Bedre samordning og koordinering med egenkontrollen
- Mer støtte og veiledningsaktiviteter i for- og etterkant av tilsyn

Ny kommisjon skal gi råd om hvordan staten styrer kommunene

Ny kommisjon skal foreslå endringer

Både befolkningssammensetningen og kompetansebehovet i samfunnet er i endring. Mangelen på kompetent arbeidskraft er ventet å bli vesentlig større framover.

Regjeringen setter derfor ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren.

– Summen av krav og oppgaver er ikke bærekraftig over tid. For at dette skal gå i hop må vi gi kommunene større frihet til å innrette tjenestene slik at innbyggerne kan få mer velferd for hver kroner og for hver ansatt, sier Stenseng.

Avgjørende å ta grep nå

Den nye kommunekommisjonen skal også se på om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning

– Det er ikke et alternativ å fortsette som i dag. Dersom vi ikke tar grep, vil det offentlige tjenestetilbudet gradvis bli dårligere. Det vil i sin tur kunne svekke oppslutningen om fellesskapsløsningene, sier Stenseng.

Kommisjonen skal etter planen komme med en første rapport allerede før jul i år, mens neste rapport kommer i 2026. Regjeringen kommer tilbake til mandat og sammensetning.

Pressemelding: [Ny kommisjon skal gi råd om hvordan staten styrer kommunene - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/Pressemeldinger/ny-kommisjon-skal-gi-rad-om-hvordan-staten-styrer-kommunene)

ROBEK- Register Om BEtinger godkjenning og Kontroll

ROBEK er et register over kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse eller som ikke har vedtatt økonomiplanen, årsbudsjettet eller årsregnskapet innenfor de fastsatte fristene.

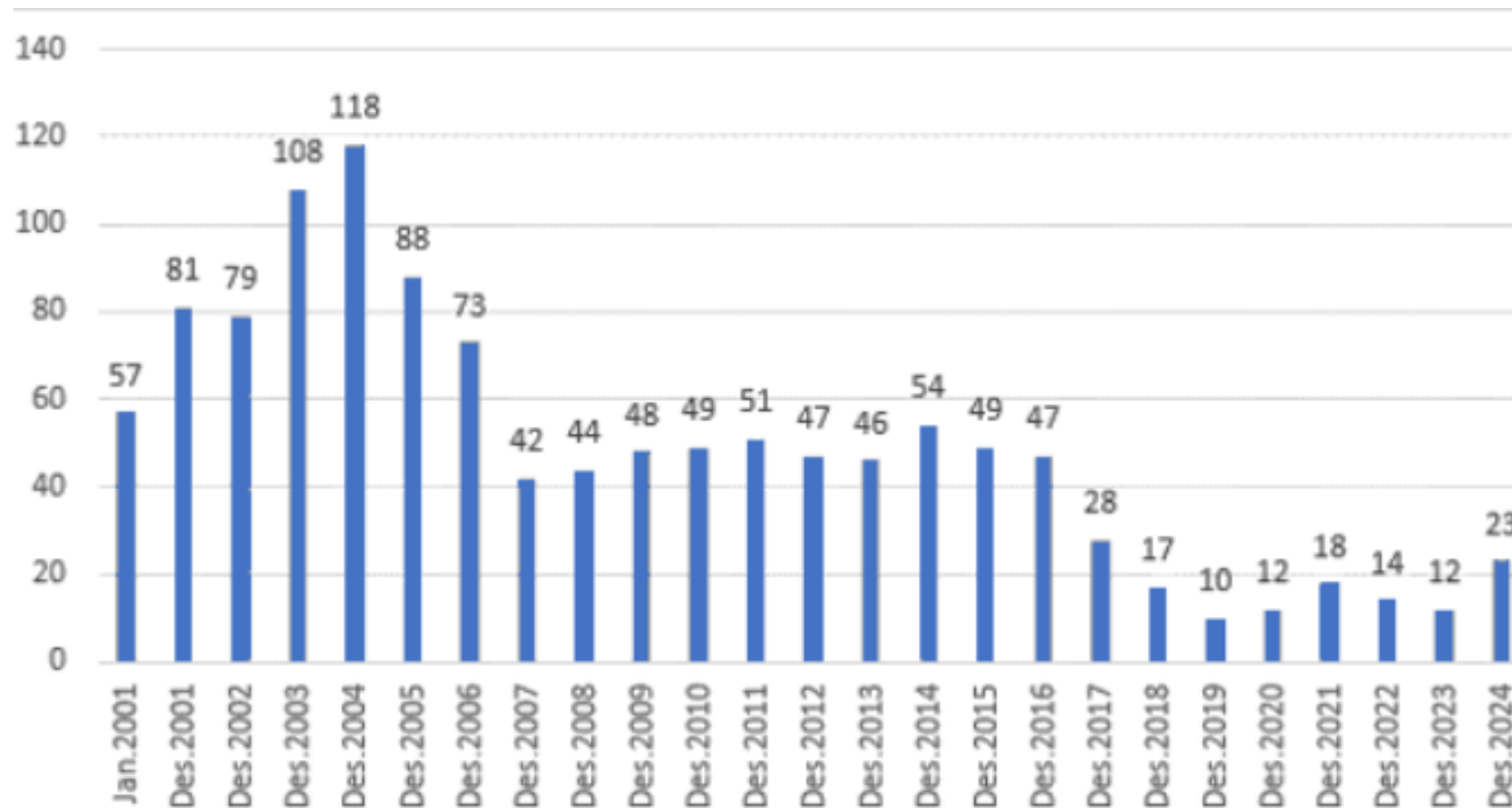
Reglene om ROBEK finnes i kommuneloven § 28-1 til § 28-5. Det er objektive vilkår for både inn- og utmelding.

Kommuner i ROBEK må fastsette en tiltaksplan for å bringe økonomien i balanse. Dette sikrer at de kan opprettholde nødvendige tjenester og unngå ytterligere økonomiske problemer.

Les mer om ordningen her: www.robek.no

Oversikt over antall kommuner i ROBEK i perioden januar 2001 til desember 2024

April 25: 21

Kommunen sin rolle

- Kommuner som er oppført i ROBEK er etter kommuneloven pålagt å gjenvinne økonomisk balanse
- Kommunestyret har selv ansvaret for å føre en ansvarlig budsjettpolitikk

Fra NOU 2016:4 Ny kommunelov:

*Utvalget legger til grunn at det er et lokalpolitisk ansvar – en plikt – å håndtere situasjoner med økonomisk ubalanse og å velge de tiltak som skal til for å løse dette. Hvilke grep som skal foretas for å ivareta økonomien, må ha lokaldemokratisk forankring, og er kjernen i kommunestyrets prioriteringsoppgave. (...) Når det kommer til å håndtere en krevende økonomisk situasjon, **handler det om lokalt politisk og administrativt lederskap, eierskap til problemstillingene, løpende økonomistyring, budsjettlojalitet, organisering** og så videre i den aktuelle kommunen.*

Statsforvalteren sin rolle

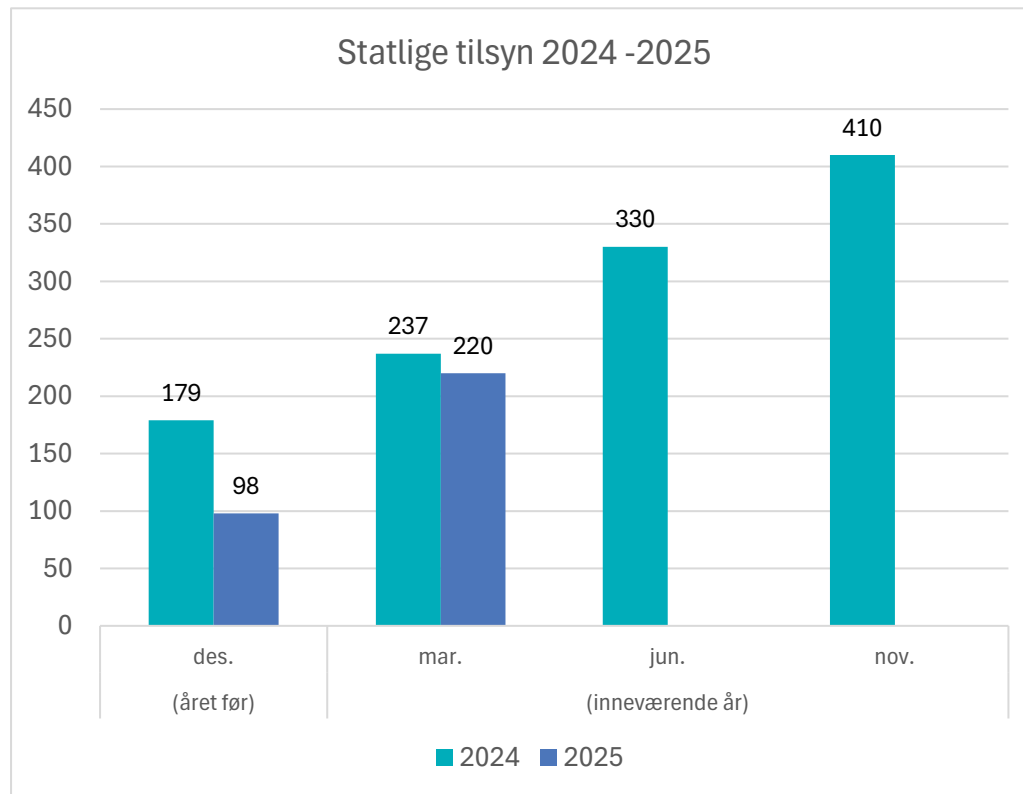
- Statsforvalteren fører kontroll med om kommuner skal meldes inn eller ut av ROBEK etter kommuneloven.
- Veilede og støtte opp under arbeidet i kommunen med å etablere økonomisk balanse
- Lovlighetskontroll av årsbudsjett og godkjenning av låneopptak og langsiktige leieavtaler
- Økonomisk bistand gjennom skjønnsmidler

Tilsynssamordning

Status planlagte tilsyn for 2025

Det er planlagt færre tilsyn i år sammenlignet med fjoråret.

	Planlagte des. 2024			Planlagte mars 2025		
Tilsynsetat	Komm	F.komm	Sum	Komm	F.komm	Sum
Arbeidstilsynet	11		11	123		123
Arkiverket	3		3	3		3
Mattilsynet	0		0	1		1
Kartverket	5		5	5		5
Datatilsynet	0		0	18		18
DSB	0		0	4		4
Kystverket	0		0	1		1
Statsforvaltern	79	3	82	63	2	65
Totalt	98	3	101	218	2	220

Arbeidstilsynet står for økningen i antall planlagte tilsyn.

Påminnelse

§ 30-7. Samordning mellom statlig tilsynsvirksomhet og kommuner eller fylkeskommuner

Statsforvalteren skal drøfte med kommunene og fylkeskommunene prioritering og gjennomføring av planlagte tilsyn.

Statlige tilsynsmyndigheter skal i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsyn ta hensyn til det samlede statlige tilsynet med den enkelte kommunen eller fylkeskommunen og til relevante forvaltningsrevisjonsrapporter. Tilsynsmyndighetene skal vurdere å utsette eller å ikke gjennomføre tilsyn hvis kommunen eller fylkeskommunen nylig har gjennomført en kontroll med det samme temaet.

Før det eventuelt vedtas pålegg om retting eller andre reaksjoner med vesentlige virkninger for kommunen eller fylkeskommunen, skal tilsynsmyndigheten ha dialog med kommunen eller fylkeskommunen om slike pålegg eller reaksjoner og om kommunens eller fylkeskommunens oppfølging. Kommunen eller fylkeskommunen plikter å delta i dialogen.

Påminnelse forts.

Til statlige tilsynsmyndigheter

Utfordringen: For mange og tette tilsyn på noen kommuner.

Vi er nødt til å bli bedre på å ta hensyn til allerede planlagte tilsyn i tilsynskalenderen.

Til kontrollutvalgssekretariatene

Utfordringen: Tilsyn og kontroll med enten helt eller delvis identisk tema.

Legg inn forvaltningsrevisjoner i tilsynskalenderen med en gang de er bestilt.

Påminnelse forts.

Se over og publiser gjerne tilsynsrapporter for 2024 og tidligere år i tilsynskalenderen.

Det er informasjon andre er interessert i.

Tilsynsbelastningen

Per nå anses tilsynsbelastningen som «moderat»

Oversikt over kommuner, som det hittil ikke er planlagt tilsyn med:

Akershus: Frogn og Hurdal

Buskerud: Flesberg, Modum, Nesbyen, Rollag og Sigdal

Østfold: Marker og Skiptvet

Tilsynskalenderen

Meld innspill til Statsforvalteren om dere ser behov for videreutvikling av tilsynskalenderen.

Runden rundt